HERMANN RÓBERT

GÖRGEI ARTÚR

Ki volt Görgei Artúr? *„Ördögi félisten vagy félisteni ördög”* – ahogy ő maga summázta a róla alkotott vélemények egyik szélsőségét? A *„sötét szemüveges, kákán is csomót kereső szkepszis”* embere a *„délibábláto egyívű pátoszéval”* szemben, ahogy Sárközi György fogalmazta meg? Arany János Csóri vajdájának egyik fele, a másikkal, Kossuthtal szemben? A politikában csetlő-botló *„túl-igen katona”,* ahogy Szemere Bertalan fogalmazta meg? Vagy *„silány gazember”,* ahogy Vörösmarty nevezte? A kormányzattól függetlenedni akaró magyar Wallenstein, a hatalomátvételre törő magyar Cromwell vagy Bonaparte, a monarchiát restaurálni kívánó magyar George Monk, netán az emberei életét kímélni akaró magyar Robert E. Lee vagy a magát szégyenteljesen megadó magyar Bazaine? Esetleg *„a megalkuvó köznemesség és/vagy a honvédségben szolgáló cs. kir. tisztikar békepárti részének képviselője a hadseregen belül”,* ahogy a sztálinista, majd a marxista történetírás hirdette?

Ahány vélemény, annyi szélsőség, igaz és hamis elemekkel, túlhangsúlyozott jellemvonásokkal. Görgei emlékiratai minden nézet és minden szélsőség számára adnak érveket. Annak is, aki Kossuth véleményével egyetértve a forradalmat eláruló Dumouriez-t, sőt *„a haza gyáva hóhérját”* szeretné látni a tábornokban, s annak is, aki nagy realistának kívánja őt tartani a „szájhős” Kossuthtal szemben. Az alábbiakban arra keresünk választ, hogy milyen képzettséggel és hogyan került fiatalemberként a magyar honvédségbe, mit sorolhatunk 1848–49-es pályafutásának legkiemelkedőbb eseményei közé, milyen történeti problémák fűződnek egyéves tényked éséhez, s mi a magyarázata annak, hogy ő s egyedül ő lett a magyar szabadságharc „árulója”.